

2. Кульбіда С.В. Теоретико-методичні засади використання жестової мови у навчанні нечуючих: монографія / Світлана Вікторівна Кульбіда. — К.: ТОВ «Поліпром», 2010. — С.235 — 348.
3. Никитина М. И. Пути совершенствования литературного образования слабослышащих учащихся: учебное пособие / М.И. Никитина. — Л.: ЛГПИ, 1979. — 64 с.
4. Титова М.Ф. Усвоение глухими школьниками произношения слова при использовании дактильной формы речи / Под ред. С.А. Зыкова. — М.: АПН РСФСР, 1963. — 100с.

УДК 376-056.34:376.016:78:39

Рецензент
Колупаєва А.А.,
доктор педагогічних
наук, професор

КВІТКА Н.

МУЗИКОТЕРАПІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОГО ТИПУ

(для дітей 5-6 років зі складними (комбінованими)
порушеннями психофізичного розвитку)

Тематика статті присвячена музикотерапії як засобу корекції психофізичних порушень у дітей з дитячим церебральним паралічем та комплексними порушеннями, які його супроводжують. В статті подається основний матеріал із навчально-розвивальної програми для використання в умовах дошкільних навчальних закладів та реабілітаційних центрів.

Ключові слова: *дитячий церебральний параліч, діти з особливими потребами, музикотерапія, навчально-розвивальна програма.*

Тематика статті посвящена музикотерапії як средства корекції психофізических порушень у дітей с дeтским церебральним паралічом. В статті представлен основний матеріал учебно-розвивающей програми для використання в умовах дошкільних учреждень і реабілітаційних центрів.

Ключевые слова: *детский церебральный паралич, музикотерапія, учебно-розвивающая програма.*

This article is devoted a problem of an introduction of music therapy in correctional and educational process at kindergarten for children with special educational needs. There are practical materials for work at kindergarten and rehabilitation centers.

Key words: *children with the cerebral palsy, musical therapy, children with special educational needs.*

У системі психокорекційної допомоги дітям з особливими потребами, в тому числі й дітям із церебральним паралічем, використовують різні види арт-терапії: терапія засобами зображувальної діяльності (малюнок, ліпка); музикотерапія; імаготерапія; нейрокінезітерапія (особливо, психогімнастика та корекційна ритміка); танцювальна терапія; іпотерапія, дельфінотерапія, казкотерапія тощо. Позитивний вплив кожного з названих видів діяльності залежить не лише від кваліфікованої технології застосування, а, в першу чергу, від урахування психофізичних можливостей дитини, які зумовлюють специфіку використання різних методів.

А.Смолянiнов наголошує, що робота з дітьми, у яких дитячий церебральний параліч супроводжується порушенням інтелекту, зору або слуху передбачає не реабілітаційну

(відновлення) вже сформованих раніше функцій, а корекцію порушень розвитку. Ураження нервової системи, наприклад, при такому діагнозі як ДЦП — це не «поломка» вже готового механізму, а його затримка або «искривлення».

Важливу роль відведено засобам музикотерапії у ряді досліджень світових та вітчизняних вчених: М. Бурно, С.Гроф, Ю.Каптен, Б.Карвасарський, З.Матейова, С.Машура, В.Петрушин, М.Чистякова. Всі вони використовують методики для розвитку емоційно-вольової сфери дітей, мовлення, активізації їх діяльності та інтересів в музично-творчій діяльності. Наприклад, унікальна програма В.Петрушина, яка спрямована на формування у дитини багатой емоційної сфери переживань, доводить, що за допомогою музики можливо моделювати емоції коригуючи порушення дитини. А синтез музичної та інших видів терапії відкриває нові шляхи корекційного впливу на емоційну сферу дітей дошкільного віку з різними порушеннями психофізичного розвитку.

Отже, музикотерапія — це метод, який використовує музику як засіб корекції емоційних відхилень, страхів, рухових, мовних та поведінкових порушень, при ускладнені комунікативних стосунків, а також різних соматичних та психосоматичних порушеннях [2]. Таким чином, вплив музики може бути спрямований як на нейтралізацію патологічних, так і на відновлення психофізіологічних порушень дитини з особливими потребами.

Основні напрямки корекційно-розвивальної роботи музикотерапії спрямовані на формування уявлень, корекцію перцептивних дій, розвиток сенсорної сфери, розвиток зорової та слухової уваги, розвиток мисленневих процесів, розвиток мови і мовлення, стимуляцію рухової активності, корекцію поведінкових проявів тощо. Всі напрямки корекційної роботи взаємопов'язані та взаємообумовлені.

Враховуючи особливості дітей зі складними (комбінованими) порушеннями психофізичного розвитку (церебральний параліч, який супроводжується руховими порушеннями, а також часто поєднується з психічними та мовленнєвими розладами, порушеннями функцій інших аналізаторних систем (зір, слух)), підбір музики розрахований на корекцію їх психофізичних порушень. Засоби музикотерапії здатні сприяти загальному розвитку особистості дитини. Емоційна чуйність і розвинений музичний слух дозволяють дітям в доступній для них формі відгукнутися на добрі почуття та вчинки, допомагають активізувати розумову діяльність, постійно вдосконалюючи рух до загального оздоровлення всього організму в цілому.

Музикотерапія включає активну й рецетивну діяльність, яка має безпосередній вплив на емоційно-естетичний та естетичний розвиток людини і глибоко діє на внутрішній стан. Сутність нашого розуміння музикотерапії полягає у тому, що ми вважаємо її не лише лікувальним, а ще й виховним засобом. Позитивний вплив музики позначається

не лише на патологічно змінених функціях організму дитини, а й цілеспрямовано й систематично формує особистість з тим чи іншим захворюванням. Ритм, мелодія, гармонія, які втілені в музичному творі, можна вважати прямим носієм лікувально-виховного впливу.

За визначенням К.Шваббе, музикотерапія є формою клініко-медичного лікування, яка за своєю суттю належить до галузі психотерапії, де діють специфічні діагностичні критерії її використання. В ній використовується музика в різних її формах. Під самим цим поняттям розуміють різні методи, що застосовуються для вирішення завдань лікування пацієнтів. *Теоретична мета музикотерапії* полягає в наступному:

- активізації й пробудженні емоційних процесів (інтроспекція) у вигляді їх стимуляції, які викликають інтрапсихічний аналіз психопатологічних конфліктів та їх усунення;
- активізації й пробудженні соціально-комунікативних взаємодій на невербальному рівні, які викликають подолання соціально-комунікативних порушень поведінки з патологічними ознаками;
- регуляції психовегетативного зумовлених органічних порушень й інших станів психофізіологічного напруження;
- розвитку й диференціації здатності до естетичних переживань і насолоди, які сприяють руйнуванню обмежень, пов'язаних з патологією переживань.

У власних дослідженнях К.Шваббе поділяє *методи музикотерапії* на дві основні групи: *активну і сприймаючу*. Вони, в свою чергу, діляться на методи групової й методи індивідуальної терапії. Методами активної музикотерапії вважаються: інструментальна імпровізація, керована групова терапія співом, рухова імпровізація під музику тощо.

У галузі активної й рецептивної діяльності в музикотерапії ми взяли за основу методіку використану С.Матейовою та С.Машурою. Вони реалізували основні методичні принципи в таких *видах корекційно-розвивальної роботи* (четверта колонка програми):

- * *Рухова релаксація і злиття з ритмом музики*
- * *Музично-рухові ігри та вправи*
- * *Психоемоційна та соматична (на фізичному рівні)*

релаксація

- * *Вокалотерапія (співи)*
- * *Гра на музичних інструментах та ритмічна*

декламація

- * *Рецептивне сприймання музики (чуттєве)*
- * *Музикомалювання*
- * *Рухова драматизація під музику*
- * *Гра з іграшками*
- * *Казкотерапія (казки та оповідання під музику)*
- * *Дихальні та гімнастичні вправи під музику*

Доречно було б використання й інших нетрадиційних методів корекційної педагогіки. Такі види як кольорова та

аромотерапія дуже влучно поєднуються з музикою і подобаються дітям.

В навчально-розвивальній програмі пропонується практичний музичний матеріал в процесі різних *видів корекційно-розвивальної роботи*, яку бажано використовувати під час занять музикотерапією, а також в періоди перерв для поліпшення настрою або підвищення активності дітей, під час музикомалювання, під час фізичної реабілітації, а також для денного відпочинку і на ніч перед сном. Добір музики здійснювався у відповідності до спрямованості корекційно-розвивальної роботи за такими *напрямами* терапевтичної мети: *релаксація, заспокійлива, глибока релаксація, стимуляція позитивного настрою, стимуляція емоційної сфери, стимуляція емоційно-образних уявлень, активізація творчих здібностей, стимуляція інтелектуальної сфери, підвищення активності, стимуляція мовленнєвої активності та закладення основ національної свідомості.*

Цей умовний поділ видів музикотерапії може згодом поширюватися.

Література

1. Матейова З.Музикотерапия при заикании / Матейова З., Машура С. – К., 1984. – 364 с.
2. Повалеева М.А. Справочник логопеда / Повалеева М.А. – Ростов-на-Дону: "Феникс", 2002. – 448 с.

3. Смолянинов А.Г. Рука — мозг / Смолянинов А.Г., Ванчова А. — Бритислава — Киев — Москва — Мюнхен, 2011. — 112 стр.
4. Schwabe C. Methodic of Music therapy / Schwabe C. — LeipzigBorth. 1980. — 248 p.

УДК: 376-056.26:617.75:159.937.52]-053.4

Рецензент
Гудим І.М.
кандидат
педагогічних наук

КОНДРАТЕНКО С.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Стаття присвячена висвітленню результатів теоретичного аналізу проблеми просторового орієнтування у дітей з різними порушеннями зору (сліпі, слабозорі, з амбліопією і косоокістю). Розглянуто основні напрями педагогічної роботи з розвитку навичок просторового орієнтування кожної категорії дітей.

Ключові слова: дошкільники з порушеннями зору (сліпі, слабозорі, з амбліопією і косоокістю), просторове орієнтування.

Стаття посвящена освещению результатов теоретического анализа проблемы пространственной ориентировки у детей с различными нарушениями зрения (слепые, слабовидящие, с амблиопией и косоглазием). Рассмотрены основные направления педагогической работы по развитию навыков пространственного ориентирования каждой категории детей.